

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Мала академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Національний університет «Чернігівська політехніка»

«Академічна й університетська наука: результати та перспективи»

Збірник наукових праць
за матеріалами

XIV Міжнародної науково-практичної конференції

09 грудня 2021 року

Полтава 2021

УДК 738(100):005

*Зіненко Тетяна Миколаївна, кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID 0000-0002-0140-0802*

СИМПОЗИУМИ ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ ЯК ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ МАЙДАНЧИК ІННОВАЦІЙ У МИСТЕЦТВІ (НА ПРИКЛАДІ СИМПОЗИУМУ «CERAMIC LABORATORY»

Анотація. У статті досліджується роль симпозиумів художньої кераміки як майданчика для експериментів у сучасному мистецтві. Особлива роль відводиться симпозиуму «Ceramic Laboratory», що відбувся у Латвії в 2015 році. Визначається роль куратора у реалізації проєкту та аналізуються створені мистецькі роботи. Зроблено висновки про важливість творчого експерименту у симпозиумних умовах.

Ключові слова. Сучасне мистецтво, художня кераміка, симпозиуми кераміки.

*Tetiana Zinenko, PhD of Art,
Head of the Chair of Fine Art
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
ORCID 0000-0002-0140-0802*

SYMPOSIUMS OF ART CERAMICS AS AN EXPERIMENTAL PLATFORM FOR INNOVATIONS IN ART (ON THE EXAMPLE OF THE SYMPOSIUM "CERAMIC LABORATORY"

Abstract. The article investigates the role of symposiums of art ceramics as a platform for experiments in contemporary art. A special role is given to the symposium "Ceramic Laboratory" in Latvia in 2015. The role of the curator in the project implementation is determined and the created works of art are analyzed. Conclusions are made about the importance of creative experiment in symposium conditions.

Keywords. Contemporary art, art ceramic, symposiums of ceramics.

Вступ. Пошук нового у мистецтві завжди супроводжується експериментом. А найкраще місце для цього – творча лабораторія. Саме вона дає дивовижну можливість абсолютно вільної творчості, не обмеженої умовностями. Єдиний прийнятний художниками диктат – це диктат глини, диктат вогню, диктат води та повітря – тих обов'язкових компонентів, без яких неможлива кераміка. Але експеримент – це завжди ризик. І тільки дуже сміливі, впевнені, талановиті та одержимі своєю справою люди здатні на цей публічний ризик показати глядачеві своєрідну «кухню» свого творчого пошуку. Саме таких людей об'єднав III Міжнародний симпозиум «Ceramic Laboratory», що відбувся як важливе явище сучасної культури у латвійському Даугавпілсі на території міської фортеці та Ротко-арт центру з 17 до 30 серпня 2015 року. Питання симпозиумів художньої кераміки як явища сучасної культури знаходяться у полі наукових інтересів українських та зарубіжних мистецтвознавців, кураторів та художників. Серед них О.Пошивайло, О.Голубець, В.Петько, Т.Пунанс, Т.Мамедов, М.Башкайя та інші.

Підхід історика мистецтва відрізняється від погляду журналіста насамперед тим, що вимагає певної тимчасової дистанції, ретроспекції, що перетворює вчорашні події у сфері мистецтва на факт, що історично відбувся. Саме такий ретроспективний погляд застосовано у даній статті.

Латвія ще на початку 70-х років минулого століття стала центром всього сучасного, контемпарного, що створювалося у сфері мистецтва кераміки. Свіжі ідеї та їх сміливе втілення

в глині, неймовірні форми, чудове варіювання фактури та кольору не залишало у глядача сумнівів у тому, що перед ним – справжнє мистецтво, яке абсолютно не потребує якихось додаткових ретроградних додатків типу «декоративно-прикладне». декоративне» або яесь ще. Симпозіуми художньої кераміки в Дзінтарі (Латвія) з середини 1970-х років стали для тодішніх радянських митців своєрідним «вікном до Європи», майданом для знайомства зі світовими художніми тенденціями та спілкування з іноземними колегами. Латвійська художня школа демонструвала революційне ставлення до кераміки як мистецтва рівному серед рівних; показувала шляхи звільнення творчості «від надмірної ідеологічної опіки та запопадливості перестраховиків від офіційної цензури»; генерувала та розвивала нові ідеї у керамічній творчості. Тут, у Латвії, зосереджувалась когорта провідних художників, які здобули світове визнання та найвищий авторитет у професійних колах. Особливе місце у цьому контексті по праву займає легенда світового керамічного мистецтва Петеріс Мартінсонс. Його духовна присутність відчувається у всьому, що створюється на благословенній латвійській землі.

Новий виток розвитку симпозіумного руху в Латвії стартував у 2013 році, коли відбувся Перший міжнародний симпозіум художньої кераміки у Даугавпілсі. Учасниками стали художники з 13 країн: Австралії, Латвії, Литви, Німеччини, Нідерландів, Іспанії, Ірландії, Туреччини, України, Росії, Румунії, США, Туреччини, які протягом двох тижнів спільно творили, презентували свою творчість публічно у майстернях та на майстер-класах, читали лекції, відкривали виставки та випалювали вогняну скульптуру. Глядачі, які стали свідками, співтворцями та співучасниками симпозіуму «LANDescape» (12-25 серпня 2013), занурилися в чарівну містичну атмосферу сучасного мистецтва [5]. Потім, у серпні 2014 року, був другий симпозіум, також насичений цікавими зустрічами, важливими новими знаннями та навичками відкритого простору майстерень та лекцій. У рамках цього проекту відбувся також Фестиваль експериментальних технологій випалювання кераміки, що представляє різновиди раку-випалу [1]. Третій симпозіум 2015 року. Експерименти не лише продовжувалися. Вони стали все більш глобальними. Прямою ілюстрацією цієї тези став твір «Брама» українського художника, випускника Полтавської політехніки 2004 року Андрія Собяніна. «Перші ескізи нової скульптури були створені ще 2013 року, – свідчив автор, – Тоді це було щось на зразок невиразного передчуття війни. Я хотів зробити скульптуру – браму, портал. Мене дуже цікавили експерименти з поєднання кераміки та металу у великих формах» [2]. Для Арт-Центру Марка Ротко, в якому зараз розташована скульптура, форма воріт має ще одне значення: Арт-Центр розташований усередині фортеці, яка має чотири брами, так що ідея створити п'ятий їм сподобалася. У скульптурі використані метал, кераміка та скло. «Випалення скульптури було експериментальним, тому що ми навіть уявити не могли, як поведеться метал і кераміка, що обпалюється і відкривається після на високих температурах. Скульптура, звичайно ж, зазнала змін у формі, але це її ніяк не зіпсувало, все вийшло в рамках задуманої автором естетики. Тож наш експеримент вдався!» [2].

Творчість іспанського художника Альберто Бустоса по своїй природі є експериментальною. Він створює керамічні роботи, у яких поєднано бажання надати біологічному типу (форми рослин) строгості геометрично чітких ліній. Це несподіване поєднання настільки органічне, що диктує нову естетично облаштовану лінію сприйняття.

Турецька школа художньої кераміки, вирощена на глибинних традиціях, не перестає дивувати своєю новизною та сучасністю. У той же час, вона досконала з технологічної точки зору. Турецьку кераміку відрізняє копінка увага до деталей, чітка ритміка кожної рисочки, не випадковість кожної колірної цятки Творчий почерк Ізмета Юксела, зосереджений у неймовірній керамічній 3-Д геометрії, полонить погляд глядача і змушує повертатися до цього захопливого різновиду оп-арту. Роботи Пінар Баклан, навпаки, суворіші в кольорі, м'які і округлі у формах, але традиційне геометричне прочитання знаходить своєрідне відображення і тут.

Кожен із учасників симпозіуму по-своєму унікальний. Про цю різноманітність, унікальність і здатність до нового свідчать виставки на початку і наприкінці симпозіуму. У

перші дні – відкрилася виставка привезених художниками робіт, а в останні дні, перед закриттям – відбувся вернісаж робіт, створених у атмосфері спільної творчості, в атмосфері симпозиуму. Куратор Валентин Петько розмістив ці експозиції в залах, розміщених навпроти один одного в Даугавпільському арт-центрі Марка Ротко. Це дало можливість простежити, наскільки художник здатний змінюватися в умовах, що відрізняються від свого звичного середовища, настільки він може сприймати атмосферу нового місця, демонструє, нарешті, наскільки він вільний, щоб йти на експеримент. Адже саме в цьому й полягає, мабуть, головне завдання симпозиуму. Щоб досягти результату, потрібно бути сильною, послідовною та неординарною особистістю. Всі ці якості повною мірою притаманні куратору симпозиуму, художнику та мистецтвознавцю Валентину Петько, якому вдається не лише віртуозно координувати всю роботу симпозиуму, а ще роюити випад, готувати виставку, ще й створювати свої, відомі та концептуальні твори!

Висновки. Таким чином, експерименти на симпозиумах кераміки мають величезне значення. Вони є важливим, цікавим, незвичайним та потужним рушієм сучасної культури. Досвід, набутий під час симпозиумів, збагачує сучасне керамічне мистецтво розширенням спектра стилістичних властивостей та наповненістю художньої образності творчих робіт. Саме середовище симпозиумного руху спонукає до експериментів з формоутворення, декорування, випалювання та призводить до несподіваних результатів, багато з яких стають згодом знаковими для всього мистецтва. У середовищі керамічних симпозиумів лежать витoki ландшафтних, монументальних, палаючих керамічних скульптур. Саме симпозиуми стали експериментальним майданчиком діалогу культур: техніки та термінологія різних народів світу такі як «раку», «обвара», «максабал» та інші, стали відомі та стійко увійшли до професійної мови художників-керамістів у всьому світі саме завдяки симпозиумам. Але як і в будь-якому проекті, у симпозиумах художньої кераміки важливий результат. І цим результатом «Ceramic Laboratory» є створені художні роботи та виставки, що відбулися, оскільки мистецтво – явище публічне. Він продемонстрував широку палітру створення образу в кераміці, глибинну філософську асоціативність, невичерпні можливості глини як матеріалу. Завдяки цьому симпозиуму світ побачили художні композиції, в яких зосередилися сенси сучасної культури, що робить його яскравим і помітним явищем сучасного мистецтва.

Література

1. «Ceramic Laboratory» catalog/ <http://failiem.rothkocenter.com/Katalogi/Katalogs%20internetam%20Valentinam.pdf>
2. Інтерв'ю автора статті Т.Зіненко з художником Андрієм Собяніним 29 серпня 2015 року. Приватний архів автора статті.
3. <https://www.rothkocenter.com/ru/kollekcija-art-centra/kollekcija-keramiki>
4. *Международный симпозиум керамического искусства Ceramic laboratory в Даугавпилсе с 17 по 30 августа* <https://www.daugavpils.lv/ru/kultura/novosti-kulturyi/read-10746>